

POLACY ZAGRANICĄ

ORGAN RADY ORGANIZACYJNEJ POLAKÓW Z ZAGRANICY.

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SPOŁECZNYM,
KULTURALNYM I GOSPODARCZYM.

ROK I — 1930

Biblioteka Jagiellońska

1001966407

71
W A R S Z A W A

RADA ORGANIZACYJNA POLAKÓW Z ZAGRANICY

11

KOMISJA REDAKCYJNA:

Mieczysław Fularski, Adam Lisiewicz, Stanisław Paprocki, Mieczysław Szawleski, Bolesław Srocki, Stefan Szwedowski, Gustaw Załęcki.

REDAKTOR:

Kazimierz Zieleniewski

T R E Ś Ć.

I. ZAGADNIENIA PROGRAMOWE I ORGANIZACYJNE.

	№	Str.
Organizacja ładu	1	1 — 4
S. Lenartowicz. Program prac Biura Rady Organizacyjnej na przyszłość	1	29 — 32
K. Z. Pierwszy etap	3	65 — 70
Zasadniczy problem jednolitości Polonji zagranicznej .	3	94 — 96
K. Z. Na froncie gospodarczym	4	101—105
S. J. Paprocki. Niemiecki Instytut Zagraniczny w Stuttgarcie	4	105—110
A. Stebelski. Mniejszość a emigracja	4	110—113
S. Szwedowski. Pomoc szkolnictwu polskiemu poza granicami Państwa	7	185—192
T. Piskorski. Muzeum Polaków Zagranicznych	7	192—195
Wstęp do Sprawozdania z działalności Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy	5 — 6	123—125
S. Wieloch. Cele i zadania Syndykatu Emigracyjnego	8	227—230
B. Gembarzewski, S. Paprocki, G. Załęcki. Trzy opinie w sprawie Muzeum Polonji Zagranicznej.	8	223—227
E. Zdrojewski. Zagadnienie szkolnictwa polskiego zagranicą	10	286—292
Akcja pomocy społecznej szkolnictwu polskiemu zagranicą. (Uchwały Pierwszego Zjazdu Polaków z Zagranicy. — Komunikat Komitetu Obchodu 25-lecia Walki o Szkołę Polską. — Dwa okólniki Pana Ministra W. R. i O. P.).	10	305—313
K. Z. Na Belweder patrz... (W 100-tną rocznicę powstania listopadowego).	11—12	318—321
Druga Wycieczka i Zjazd Przedstawicieli Mniejszości polskich z Europy	11—12	326—332
Uchwały Zjazdu Mniejszości Polskich na Łotwie ...	11—12	332—335

II. SPRAWY POLSKIE W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH.

Brazylja.

K. Z. Pierwszy zamorski Centralny Związek Polaków	7	181—185
---	---	---------

Czechosłowacja.

Polscy emigranci i autochtoni w Czechosłowacji	3	82 — 87
K. Zieleniewski. Młoda Polska za kordonem czeskim ..	9	245—249
*** Uświadomienie narodowe Polaków na Śląsku czechosłowackim	9	249—251

	№	Str.
J. Buzek. Łączność kulturalna Polaków w Czechosłowacji z Polską	9	251—253
L. Wolf. Ugrupowania polityczne polskiej mniejszości w Czechosłowacji	9	253—257
E. Chobot. Z bieżącej chwili politycznej.	9	257—259
P. Feliks, J. Zielina i in. Opieka nad młodzieżą, szkolnictwo polskie i życie akademickie Polaków w Czechosłowacji	9	259—264
J. Ofiok. Polska spółdzielczość rolnicza w Czechosłowacji	9	264—269
E. Chobot. Polska spółdzielczość robotnicza w Czechosłowacji	9	269—270
J. Waleczko. Pożarnictwo na Śląsku czechosłowackim	9	270—273
G. Ogrocki. Polskie organizacje i polska prasa w Czechosłowacji	9	273—278
Francja.		
K. Z. Polacy z Francji na I-ym Zjeździe Polaków z Zagranicy	2	33 — 37
H. Sukiennicki. Społeczna obrona interesów wychodźstwa we Francji	2	38 — 43
W. L. Langrod. Perspektywy emigracji do Francji w roku 1930	2	43 — 46
J. Wiącek. Stan oświaty wśród wychodźstwa we Francji	2	46 — 49
W. Rosiński. Struktura organizacyjna wychodźstwa polskiego we Francji	8	216—223
M. Jawiński. Postulaty oświaty polskiej we Francji ..	10	293—300
Holandja.		
B. Janik. Warunki pracy emigracji polskiej w przemyśle węglowym w Holandji	11—12	339—343
Litwa.		
F. Lenkutis. Ludność polska w Litwie	1	9 — 14
Akcja protestacyjna przeciwko gwałtom nad ludnością polską w Litwie	7	195—197
F. Lenkutis. Metody walki z polsnością w Litwie ...	7	198—203
F. Lenkutis. Walka o szkołę polską w Litwie	10	302—305
Łotwa.		
M. Miż-Miszyn. Polacy nad Dźwiną.	11—12	335—339
Niemcy.		
Z. W. Związek Polaków w Niemczech	3	70 — 76
W. Junosza. Stan szkolnictwa polskiego w Niemczech	10	300—302
Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.		
A. Zarychta. Polonja w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej na obchodzie Pułaskiego	1	5 — 9
L. Tomaszewicz. Półwiecze „Związku Narodowego Polskiego“ w Ameryce	8	213—216
R. Pilarz. Wspólny front wychodźstwa w Stanach Zjednoczonych	11—12	322—326

Związek Socjalistycznych Radzieckich Republiki.

L. Zieleniewski. Polacy w Z. S. R. R. . . . . . 3 76 — 82

III. KRONIKA ŻYCIA POLAKÓW ZAGRANICĄ.

- Albanja.** Statystyka Polaków. Nr. 8, s. 230.
- Anglja.** Kolonja polska w Londynie. Nr. 4, s. 113—114. Sprawozdanie ze współpracy Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 153.
- Argentyna.** Polacy w prowincji Rosario. Nr. 1, s. 21—2. Zjazd Towarzystw polskich w Rosario i powstanie Federacji Towarzystw Polskich. Nr. 3, s. 93. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 151—152. — Zjazd przedstawicieli i organizacyj polskich w Argentynie. Nr. 7, s. 206—207. — Sprawozdanie z Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Polskiego w Rosario. Nr. 7, s. 207—208.
- Australja.** Sprawozdanie ze współpracy Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 153.—„Polonja Australijska“. Nr. 11—12, s. 356—357.
- Austria.** Z życia Związku Stowarzyszeń Polskich. Nr. 2, s. 50. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 141—142. — Wizytacja Prezesa Rady. Nr. 7, s. 203—205. — Obchód rocznic listopadowych. Nr. 11—12, s. 343.
- Belgja.** Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 146.
- Brazylja.** Echa Pierwszego Zjazdu Polaków z Zagranicy. Nr. 1, s. 22—23. — Powstanie Centralnego Związku Polaków. Nr. 4, s. 116—117. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 151. — Postęp prac organizacyjnych. Nr. 11—12, s. 357.
- Chiny.** Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 152.
- Czechosłowacja.** Polacy w parlamencie czeskim. Nr. 1, s. 15—16. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 140—141. — Pobyt polskiego Ministra Przemysłu i Handlu. Nr. 10, s. 313—314. Przed spisem ludności. Nr. 11—12, s. 343—344.—Shuchowisko radjowe. Nr. 11—12, s. 343.
- Danja.** Sprawa duszpasterstwa katolickiego. Nr. 2, s. 50. — Stowarzyszenie młodzieży polskiej w Nakslov. Nr. 2, s. 50. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 143. — Dziennikarze polscy w Nivaa. Nr. 7, s. 205.
- Estenja.** Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 145.
- Francja.** Pięciolecie istnienia Związku Polskiego Nauczycielstwa we Francji. Nr. 1, s. 16—18. — Głos robotnika o zadaniach Rady Organizacyjnej. Nr. 1, s. 18. — Zjazd delegatów „Związku Robotników Polskich“ 30 marca w Douai. Nr. 3, s. 87—89. Konsolidacja prac oświatowych. Nr. 3, s. 89—91. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 138—140. — Program pracy w zakresie oświaty polskiej. Nr. 8, s. 230—232. — Sprawozdanie z prac „Centralnego Komitetu Polaków we Francji“. Nr. 8, s. 232—233. — Z terenu nauczycielskiego. Nr. 11—12, s. 344. — Działalność Centralnego Komitetu Polaków we Francji Nr. 11—12, s. 344—345. — Pierwszy kurs dla pracowniczek opieki nad emigrantami. Nr. 11—12, s. 345.

Holandja.

Konsolidacja kolonji polskiej. Wydawnictwo biuletynu p. t. „Polak w Holandji“. Nr. 4, s. 114. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 145. — Ukonstytuowanie się Związku Polskich Towarzystw. Nr. 11—12, s. 345—346. — Obchód 25-lecia walki o szkołę polską. Nr. 11—12, s. 346.

Jugosławja.

Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 146. — Podróż kpt. A. Zarychty. Nr. 8, s. 233. — Rocznica 10-lecia odparcia najazdu bolszewickiego. Nr. 11—12, s. 346—347.

Kanada.

Perspektywy osadnictwa polskiego. (Odczyt konsula R. Mazurkiewicza). Nr. 2, s. 54—55. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 151. — Stosunki organizacyjne. Nr. 7, s. 208.

Litwa.

Wizyta profesorów uniwersytetów polskich w Kownie. Nr. 2, s. 51. — Polacy w Litwie a uroczystości ku czci Witolda. Nr. 2, s. 51—52. — Szykany i prześladowania Polaków. Nr. 2, s. 52—53. — Sprawozdanie ze współpracy Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 154—155. — Zjazd polskiej młodzieży akademickiej w Kownie. Nr. 11—12, s. 348—349. — Uroczystości ku czci Wielkiego Księcia Witolda. Nr. 11—12, s. 347—348. — Zaareztowanie p. W. Budzyńskiego. Nr. 11—12, s. 349—350. — Drastyczny zakaz mówienia po polsku. Nr. 11—12, s. 351.

Łotwa.

Stosunki rolne w byłych Inflantach polskich, Nr. 1, s. 19—20. — Opieka nad polską młodzieżą szkolną. Nr. 1, s. 20—21. — Ze statystyki polskiego żywiołu w Łotwie. Nr. 3, s. 91—92. — Stowarzyszenie „Harfa“ w Dyneburgu. Nr. 4, s. 114. — Nowe dane statystyczne o ludności polskiej. Nr. 4, s. 115. — Sprawozdanie R. O. P. z Z. ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 142. — Statystyka Polaków. Nr. 8, s. 233. — Konferencja nauczycieli. Nr. 8, s. 233—234. — Polacy w świetle ostatnich danych oficjalnej statystyki roku 1930. Nr. 11—12, s. 351—352. — Działalność roczna Związku Polaków. Nr. 11—12, s. 352—354.

Niemcy.

Wybory komunalne i głosy polskie. Nr. 1, s. 21. — Organizacja polskiego szkolnictwa prywatnego. Nr. 4, s. 115—116. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 137—138. — Niesłychane barbarzyństwo niemieckie. Nr. 8, s. 234. — Sprawozdanie z działalności Komitetu Gwiazdki dla dzieci. Nr. 8, s. 234—5. — Wybory do Reichstagu. Nr. 9, s. 278—280. — Projekty ustaw antypolskich. Nr. 11—12, s. 354—55. — Otwarcie nowej szkoły polskiej. Nr. 11—12, s. 355.

Rumunja.

Konsolidacja mniejszości polskiej w Bukowinie. Nr. 2, s. 53. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 143—144. — Donosiła uchwała. Nr. 11—12, s. 355—356. — Szkolnictwo polskie. Nr. 11—12, s. 356.

Stany Zjednoczone A. P.

Odczyt ks. Kruszeki w Warszawie. Nr. 1, s. 23—25. — Konferencja w Warszawie w sprawach polsko-amerykańskich. Nr. 2, s. 55—56. — Przemówienie programowe Cenzora K. Sypniewskiego, wygłoszone dnia 4 marca 1930 r. Nr. 3, 93—94. — Z akcji katolickiej. Podróż ks. prałata J. Rokosznego. Nr. 4, s. 118. — Stosunki handlowe z Polską. (W sprawie eksportu towarów polskich do St. Zjed.). Nr. 4, s. 117—118. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 148—151. — Związek Narodowy Polski. Nr. 7, s. 208—210. — Wycieczka studentów w Polsce. Nr. 7, s. 210—211. — Obchód 50-lecia „Związku Narodowego Polskiego“ w Chicago. Nr. 8, s. 235—239. — Konsolidacyjny Zjazd w Buffalo. Nr. 11—12, s. 358—359. — Odczyt prof. S. Mierzwy o Polonji Amerykańskiej. Nr. 11—12, s. 359—362. — Ś. p. dr. Józef Zaleski. Nr. 11—12, s. 362. — Sztuka S. Krzywoszewskiego w wykonaniu zespołu „Promień“. Nr. 11—12, s. 362—363.

Szwajcaria.

Sekretariat Generalny Towarzystw Polskich. Nr. 2, s. 53. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem Nr. 5—6, s. 144. — Wizytacja Prezesa Rady. Nr. 7, s. 205—206.

Turcja.

Sprawozdanie Towarzystwa „Dom Polski“ w Konstantynopolu za lata 1928—1929. Nr. 3, s. 92—93. — Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 153. — Odpowiedź Treviranusowi. Nr. 11—12, s. 356.

Węgry.

Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 145. — Obchód Święta Narodowego przez kolonję polską w Budapeszcie. Nr. 9, s. 280—281. — Sprawozdanie „Stowarzyszenia Polaków na Węgrzech“. Nr. 10, s. 313.

Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Sprawozdanie Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy ze współpracy z tym terenem. Nr. 5—6, s. 153.

IV. KRONIKA RADY ORGANIZACYJNEJ POLAKÓW Z ZAGRANICY.

	№	Str.
Pierwsze posiedzenie Rady dnia 29 lipca 1929 r.	1	25 — 26
Sprawozdanie z działalności Rady Organizacyjnej od dnia 20.VII. 1929 r. do dn. 1.VI. 1930 r.	5 — 6	126—169
Zjazd Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy w dniu 1 i 2 czerwca 1930 r.	5 — 6	169—178
Pierwsze posiedzenie Prezydjum Rady	1	26 — 32
Drugie „ „ „	2	56 — 57
Trzecie „ „ „	2	57 — 59
Czwarte „ „ „	3	96 — 97
Piąte „ „ „	4	119—120
Szóste „ „ „	7	211—212
Siódme „ „ „	8	240
Ósme „ „ „	8	240—241
Dziewiąte „ „ „	9	281—284
Dziesiąte „ „ „	10	314—316
Jedenaste „ „ „	11—12	363—365
Dwunaste „ „ „	11—12	365
Komitet Pomocy Polakom w Litwie . . . . . № 2, s. 59—60	11—12	369—370
Komisja Redakcyjna . . . . . № 2, s. 59	8	241—243
Uczczenie pamięci A. Osuchowskiego	2	60 — 61
Muzeum Polonji zagranicznej		
№ 2, s. 61; № 5—6, s. 158—159	11—12	371
Akcja Wycieczkowo-Kolonijna . . . . . № 5—6, s. 134—5	3	99
Nominacja wice-prezesa M. Pankiewicza	3	99 —100
Delegacja Porozumiewawcza Polskich Organizacyj Emigracyjnych, Kolonjalnych i Mniejszościowych		
№ 4, s. 120—122, № 5—6, 136—137	11—12	365—369
Jubileusz Kapłański J. Em. Prymasa Polski	9	284
Komisja Międzystowarzyszeniowa Pomocy Polakom w Lotwie . . . . . № 3, s. 79—99; Nr. 5—6, s. 135—136	11—12	370
Z życia Polaków w Gdańsku.		

Echa 1-go Zjazdu Polaków z Zagranicy. Nr. 1, str. 18—19. Ś. p. ks. Leon Miśzewski. Nr. 2, s. 51. Współpraca R. O. P. z Z. z tym terenem. Nr. 5—6, s. 146—148.

V. Książki nadesłane, recenzje. Nr. 1, s. 32; Nr. 2, s. 61—64, Nr. 8, s. 244; Nr. 10, s. 316.

RADA ORGANIZACYJNA POLAKÓW Z ZAGRANICY

Prezes Rady:

Dr. Juljusz Szymański.

Profesor Uniwersytetu Stefana Batorego,
B. Marszałek Senatu.

Zastępca Prezesa Rady:

Pułkownik J. Ulrych.

Wice-Prezesi Rady: dr. Adam Lisiewicz, Szef Kancelarii Cywilnej Pana Prezydenta (zastępca dr. M. Szawleski), dr. Jan Kaczmarek (zast. S. Szczepaniak), Michał Pankiewicz (zast. kap. M. Fularski), Stefan Rejer (zast. S. Jesionowski), Stefan Szwedowski (zast. B. Srocki).

Członkowie Rady: dr. Kazimierz Cieślak (zast. T. A. Krzywicki), dr. Jan Grabski (zast. K. Głuchowski), Stanisław Klimowicz (zast. A. Kukła), Józef Kohn (zast. W. Przeźwicka), Władysław Krawczewski (zast. K. Turski), prof. Ludwik Krzywicki (zast. dr. G. Załęcki), Stanisław Paprocki (zast. M. Świechowski), hr. Stanisław Sierakowski (zast. ks. B. Domański), J. Szambelańczyk, dr. Grzegorz Szymonowicz (zast. dr. B. Tenenbaum), poseł Jarosław Wilpiszewski (zast. M. Grzelak), dr. Leon Wolf (zast. poseł E. Chobot).

Dyrektor Biura Rady: Stefan Lenartowicz.

Biuro Rady Organizacyjnej — Warszawa, Nowy-Swiat 21, II-e piętro. Tel. 518-75.

Zadania Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy (wyjątek ze Statutu):

- a) wykonywanie uchwał Zjazdu,
- b) opracowywanie i przygotowywanie strony organizacyjnej Zjazdów Polaków z Zagranicy,
- c) systematyczne zbieranie wszelkich danych i informacji o życiu i potrzebach Polaków z Zagranicy, celem wykorzystania ich w praktycznych poczynaniach,
- d) ułatwianie, wzmacnianie i nawiązywanie kontaktu Polonji zagranicznej z władzami publicznymi i organizacjami społecznymi w kraju,
- e) inicjowanie i współdziałanie w nawiązaniu bezpośredniej współpracy między poszczególnymi polskimi środowiskami zagranicą,
- f) przyczynianie się do popularyzacji i wzmocnienia prac organizacji społecznych, istniejących w Polsce dla współdziałania i pomocy Polakom zagranicznym oraz dążenie do koordynacji wysiłków w tej mierze,
- g) ułatwianie współpracy gospodarczej polskich środowisk zagranicznych między sobą i Macierzą.